

πό τα τέλη της δεκαετίας του 1970, η Σύλβια Ιωάννου άρχισε συστηματικά να συλλέγει βιβλία που αναφέρονται στην ιδιαίτερη πατρίδα της, την Κύπρο. Σήμερα, η συλλογή της περιλαμβάνει μοναδικά χειρόγραφα και σπάνια βιβλία που καλύπτουν την περίοδο από τα τέλη του 15ου έως τα τέλη του 19ου αιώνα, και συγκαταλέγεται στις πληρέστερες του είδους τους.

Πριν από λίγα χρόνια, η συλλογή εμπλουτίστηκε με εκείνη του Κύπριου γιατρού Όμηρου Χαπίτη, γνωστού στους συλλεκτικούς κύκλους. Σε αυτήν εκτός από βιβλία, περιλαμβάνονταν και χάρτες. Η Σύλβια Ιωάννου, όπως και όλοι οι βιβλιόφιλοι, αντιμετώπιζε τους χάρτες με κάποια "εχθρότητα", καθώς αυτοί αρκετά συχνά προέρχονται από βιβλία που καταστράφηκαν προκειμένου να ικανοποιηθούν συλλέκτες χαρτών.

Τότε, ο αγαπητός φίλος Ανδρέας Χατζηπασχάλης, με υπομονή κατέγραψε αυτούς τους χάρτες. Της υπέδειξε τις ομορφιές και τα μυστικά τους. Την παρότρυνε να αναπτύξει την συλλογή των χαρτών, παράλληλα με εκείνη των βιβλίων της. Σιγά σιγά η παρότρυνση αυτή έφερε καρπούς, και σήμερα η συλλογή αριθμεί 217 χάρτες εκτός από αυτούς που είναι ενσωματωμένοι σε βιβλία.

Έναυσμα για την παρούσα έκθεση στάθηκε η έναρξη της Κύπρου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Για άλλη μια φορά η Κύπρος αξιολογήθηκε από τους Ευρωπαίους –τώρα πια μπορούμε να λέμε: από τους υπόλοιπους Ευρωπαίους–, όπως τόσες και τόσες φορές στο παρελθόν. Επιθυμία μας είναι να καταδείξουμε την ιστορία της Κύπρου όπως την προσέλαβε και την αποτύπωσε η ευρωπαϊκή χαρτογραφία από τον 15ο έως και τον 19ο αιώνα.

Για τον σκοπό αυτό, το υλικό έχει διαρθρωθεί σε πέντε ενότητες, προκειμένου να παρουσιαστεί παράλληλα με την εξέλιξη της χαρτογραφίας και η ιστορία του νησιού. Γι' αυτό και οι χάρτες δεν τοποθετούνται πάντοτε με χρονολογική σειρά.

Η πρώτη ενότητα αφορά τη Φραγκοκρατία και την Ενετοκρατία, ξεκινώντας με έναν από τους σπάνιους χάρτες που απεικονίζουν τα φραγκικά τείχη της Λευκωσίας. Ακολουθούν οι ενετικές οχυρώσεις εν όψει της επικείμενης οθωμανικής εισβολής και η χαρτογράφηση του Πόλεμου της Κύπρου (1570-1571) και του αντίκτυπου που αυτός είχε στη χριστιανική Ευρώπη. Χαρτογραφικά, σε αυτή την ενότητα εμφανίζονται τα σπάνια μονόφυλλα, όπως αυτό του Simon Pinargenti.

Την ίδια εποχή, η Ευρώπη βγαίνει από τον Μεσαίωνα. Στη δεύτερη ενότητα η αναγεννησιακή αναζήτηση ξεκινά από τον Στράβωνα και τον Πτολεμαίο, συνεχίζει με τη φιλοσοφική θεώρηση του κόσμου από τους κοσμογράφους και καταλήγει στα ησολόγια με πρώτο εκείνο του Benedetto Bordone.

Όταν πλέον η Κύπρος βρίσκεται υπόδουλη της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, η Ευρώπη απολαμβάνει τους καρπούς της Αναγέννησης. Στην τρίτη ενότητα, οι Ευρωπαίοι βλέπουν την Κύπρο μέσα από τις σελίδες των ατλάντων, που εμφανίζονται αυτή την εποχή. Οι περισσότεροι βασίζονται για την Κύπρο στο περίφημο πρότυπο το Ενετού Giacomo Franco, όπως αυτό καθιερώθηκε από τον Abraham Ortelius στο *Theatrum Orbis Terrarum* –την κορωνίδα της αναγεννησιακής χαρτογραφίας. Το ίδιο πρότυπο θα χρησιμοποιήσει και ο Willem Janszoon Blaeu στον ρομαντικό –ίσως και ωραϊότερο– χάρτη της Κύπρου.

Η τέταρτη ενότητα περιλαμβάνει ένα ιδιαίτερο είδος χαρτών, τους ναυτικούς χάρτες. Εδώ εντάσσεται και το κόσμημα της συλλογής, το χειρόγραφο ησολόγιο του Antonio Millo.

P R O L O G U E

In the late 1970's, Sylvia Ioannou began her systematic collection of books concerning her homeland, Cyprus. Today, her collection comprises unique manuscripts and rare books, covering the period from the late 15th to the late 19th century, and is one of the most complete of its kind.

A few years ago, it was enriched with that of the Cypriot doctor, Homer Habibi, well known to the world of collectors. Besides books, this also included maps. Just like all true bibliophiles, Sylvia Ioannou faced maps in general with some 'enmity', since they are quite frequently taken out of books, which are thus destroyed so as to satisfy map-collectors.

It was then that her dear friend, Andreas Hadjipaschalis, itemized the maps in her possession, pointing out their beauty and secrets, and urged her to enrich her collection, together with that of her books. Gradually this prompting took effect, and today her Collection comprises 217 maps apart from those included in books.

The entry of Cyprus into the European Union sparked off the idea of the present exhibition. Yet once again Cyprus was assessed by the Europeans –we can now say, by 'the rest of the Europeans'– as it was so many times in the past. And it is this very concept of the island that we wish to demonstrate, as it is depicted in European cartography between the 15th and 19th centuries.

To this end, the overall structure of the material has been divided into five units, so as to display the development of cartography together with the history of the island. This is the reason why the maps are not always placed in chronological order.

The first unit comprises Frankish and Venetian rule, starting with one of the rare maps that depict the Frankish walls of Nicosia. This is followed by the Venetian fortresses erected in view of the imminent Ottoman invasion and the maps depicting the War of Cyprus (1570-1571) and its repercussion on Christian Europe. As regards cartography, this unit includes rare loose sheets, such as that of Simon Pinargenti.

This was the period during which Europe was emerging from the Middle Ages. In the second unit, the Renaissance quest begins with Strabo and Ptolemaeus. It continues with the philosophical concept of the world as depicted by the cosmographers, and ends with the *isolaria*, first of which is that of Benedetto Bordone.

While Cyprus was enslaved by the Ottoman Empire, Europe enjoyed the fruits of the Renaissance. In the third unit, the Europeans see Cyprus through the pages of the atlases that make their first appearance during this period. Most of those concerning Cyprus are based on the famous prototype of the Venetian Giacomo Franco, as it was established by Abraham Ortelius in the *Theatrum Orbis Terrarum* –the gem of Renaissance cartography. This same prototype was also used by Willem Janszoon Blaeu in the romantic –and perhaps the most beautiful– map of Cyprus.

The fourth unit comprises a particular kind of map –the nautical charts. It is among these that the 'jewel in the crown' of the present Collection is found –the manuscript *isolario* of Antonio Millo.

In the fifth unit an attempt is made to combine the cartography of the Age of Enlightenment with